

ФІЗІОЛОГІЯ З ПОЗИЦІЙ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ*Вищий державний навчальний заклад України „Українська медична стоматологічна академія”, м. Полтава*

В роботі наведені результати та досвід впровадження кредитно-модульної системи навчання на кафедрі нормальної фізіології Української медичної стоматологічної академії. Визначено позитивні зміни навчання за кредитно-модульною системою: зросла мотивація та зацікавленість в підготовці до кожного заняття, алге оцінка за кожне заняття враховується в загальний бал, зменшилась кількість пропусків. Негативними рисами є: значно збільшена інтенсивність проведення заняття, що визначено необхідністю оцінювання декількох видів роботи кожного студента та більшою кількістю документації, яку веде викладач; великий обсяг часу, що витрачається на відпрацювання занять, за які студент отримав нуль балів та не набрав мінімальної кількості балів, що не передбачене педагогічним навантаженням.

Визначено доцільність збільшення тривалості лабораторних занять з фізіології до 3-х годин, зменшення кількості студентів в групі у 2 рази.

В роботі приведені результати та опыт внедрения кредитно-модульной системы обучения на кафедре нормальной физиологии Украинской медицинской стоматологической академии. Определены положительные изменения обучения по кредитно-модульной системе: выросла мотивация и заинтересованность в подготовке к каждому занятию, ведь оценка за каждое занятие учитывается в общий балл, уменьшилось количество пропусков. Отрицательными чертами стали значительное увеличение интенсивности проведения занятий, что определено необходимостью оценивания нескольких видов работы каждого студента и большим количеством документации, которую ведет преподаватель; большой объем времени, что требуется на отработку занятий, за которые студент получил нуль баллов и не набрал минимального количества баллов, что не предусмотрено педагогической нагрузкой.

Определена целесообразность увеличения продолжительности лабораторных занятий по физиологии до 3-х часов, уменьшение количества студентов в группах в 2 раза.

The present article is devoted to education credit-module system results and its introducing experiment at Normal Physiology Chair of Ukrainian Medical Dental Academy. Authors determined positive education changings by credit-module system: motivation and interest into training to every class have been interested greatly because mark for every class is assessed in total mark, absence number has been greatly decreased. Its negative features are as follows as: significant intensiveness in classes performance because of necessity to assess every student activity several types as well as documents bigger amount for the teacher; big time volume for classes reworking for which student took zero and did not take minimal degrees that is against pedagogical loading.

The expedience to increase duration of laboratory classes on physiology up to 3 hours, students number decreasing twice was detected.

Ключові слова: фізіологія, кредитно-модульна система, методичне забезпечення.

Ключевые слова: физиология, кредитно-модульная система, методическое обеспечение.

Key words: physiology, credit-module system, methodical equipment.

Входження України до Європейського простору вищої освіти стало визначним етапом розвитку сучасного суспільства [1], що потребувало формування нових концептуальних засад підготовки медичних фахівців та модернізації вищої медичної освіти [2, 5, 6]. Загалом, в українському суспільстві виникла потреба у формуванні стратегії модернізації всієї освітньої сфери, системи освіти відповідно до стандартів якості, сучасних потреб ринку, внутрішнього розвитку держави при досить активному руху України до європейської співдружності університетів-вчн-ликів Болонської системи [3, 4].

В Українській медичній стоматологічній академії відповідно Указу і президента України "Про заходи щодо вдосконалення системи вищої освіти України" та наказів Міністерства освіти і науки та Міністерства охорони здоров'я для вищих медичних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації з 2006-2007 навчального року на кафедрі фізіології за кредитно-модульною системою навчаються студенти другого курсу медичного факультету.

Незважаючи на достатню стабільність навчальних програм, прискорюються темпи навчання, змінюються освітні технології, що потребує застосування форм і методів навчання, які б забезпечили високу пізнавальну активність студентів, зростання рівня знань та вмінь до конкурентоспроможного медичного фахівця.

Відповідно до програми з фізіології на кафедрі створена робоча програма, згідно якої студенти і викладачі мають працювати в нових умовах, але з урахуванням особливостей навчального процесу нашої академії. Основна така особливість – тривалість практичних занять в академії не три учбових години, а лише дві. Програма складена у відповідності з нормативними документами, структурована на 4 модулі, до складу яких входять блоки 17 змістових модулів на які відводиться 300 навчальних годин, що відповідає 10 кредитам ECTS. Розподіл годин наступний: лекцій – 60, практичних занять – 140, з них 10 – підсумковий модульний контроль, самостійна робота – 100 годин.

Викладання фізіології, як фундаментальної професійно-орієнтованої дисципліни здійснюється через систему лекцій, практичних занять та самостійної роботи студентів (СРС). Тематичні плани лекцій, практичних занять, СРС забезпечують реалізацію у навчальному процесі всіх тем змістових модулів.

Теми лекційного курсу розкривають проблемні питання відповідних розділів фізіології. Дуже важливим є глибоко продуманий відбір матеріалу для лекцій з додаванням новітнього матеріалу, що міститься в наукових виданнях. Окрім того, зміст лекцій повинен бути цікавим, інтригуюти аудиторію фактами, досягненнями вітчизняної та зарубіжної науки, статистичними даними та бути професійно орієнтованим. На нашу думку, найбільш сучасними та ефективними є мультимедійні засоби подання лекційного матеріалу.

Практичні заняття за методикою їх організації є лабораторними, бо передбачають, по-перше, дослідження студентами функцій в експериментах на тваринах, ізольованих органах, клітинах, моделях або на підставі дослідів, записаних у відео- та кінофільмах та представлених у комп'ютерних програмах.

Студенти проводять дослідження функцій у здорової людини з використанням технічних засобів – тонометрів, фонендоскопів, лабораторного обладнання та на підставі результатів інструментальних методів досліджень – електрокардіограм, електроенцефалограм, реограм, спірограм, результатів клінічних аналізів крові та сечі та ін. Як завершувочий етап відбувається вирішення ситуаційних задач (оцінка і аналіз показників функцій, параметрів гомеостазу, механізмів регуляції та ін.), що мають експериментальне або клініко-фізіологічне спрямування. Студент користується методичними посібниками, розробками, атласами з фізіології та анатомії та табличним фондом. Слід зазначити, що досить слабка матеріально-технічна база, яка не відповідає вимогам Болонської системи, застаріле обладнання та в деяких випадках його повна відсутність не дає змоги у повному обсязі студентам засвоювати необхідні практичні навички.

Самостійна робота – один із елементів позааудиторної роботи, засіб диференціації навчання. Саме самостійність є тією важливою і необхідною проміжною ланкою переходу пізнавальної активності студента у творчу та виходу на якісно новий рівень в оволодінні науковою інформацією. Але слід зазначити, що самостійна робота як вид навчальної діяльності буде ефективною лише за умов чіткої організації, постійного контролю та функціонування у складі навчально-виховного процесу.

Виходячи з цього, найбільш доцільними видами СРС можуть бути виготовлення таблиць, стендів, інших засобів навчання з індивідуальним підходом до кожного студента або декількох студентів в групі та навіть групи. В процесі виготовлення таблиць, схем, стендів студенти більш детально вивчають основні фізіологічні властивості та механізми діяльності організму, що суттєво поліпшує їх знання. В якості контролю з боку викладача є захист такої роботи, де студент повинен дати пояснення роботи, відповісти на відповідні питання. Виготовлений методичний матеріал використовується як засіб навчання для інших студентів.

Яким чином відбувається контроль рівня знань у студентів? Поточна навчальна діяльність студентів контролюється на практичних заняттях з використанням комп'ютерних тестів, розв'язування ситуаційних задач, проведення лабораторних досліджень з оцінкою їх результатів, аналізу та оцінки результатів інструментальних досліджень, контролю практичних навичок. Кількість балів за індивідуальну самостійну роботу студентів залежить від її обсягу і значимості, додається до суми балів, набраних студентом за поточну навчальну діяльність. Оцінюванням тем, які виносяться лише на самостійну роботу і не входять до тем аудиторних навчальних занять, контролюється на підсумковому модульному контролі.

Підсумковий модульний контроль здійснюється по завершенню вивчення модуля на останньому контрольному занятті з модуля. Студент допускається до підсумкового модульного контролю за умови виконання навчальної програми та наявності мінімальної кількості балів. Максимальна кількість балів за поточну діяльність студента за кожний модуль – 120, підсумковий тестовий контроль зараховується при наявності 50 балів з 80.

Які переваги впровадження кредитно-модульної системи? По-перше, ця система спонукає студентів систематично вчитися: не від семі до семі, а щоденно; по-друге, студенти практично не пропускають заняття, адже необхідно не тільки відпрацювати заняття, а й заробити певну кількість балів; по-третє, студенти більш старанно готуються до занять, адже оцінка за кожне заняття враховується в загальний бал, тобто зростає мотивація та зацікавленість в підготовці до занять.

Негативні риси кредитно-модульної системи в основному стосуються роботи викладачів. Який сучасний рівень вимог до викладача? Це, по-перше – інформаційний рівень професійного функціонування, який передбачає оволодіння спеціальними знаннями. Технологічний рівень передбачає оволодіння способами виконання відповідної діяльності: операціями, діями, навиками, уміннями тощо. Оцінка сформованості цього рівня є також комплексною і включає ряд відомих психологічних параметрів дії: фактичний рівень виконання, сутність узагальненості, міру засвоєння. Творчий рівень роботи викладача передбачає не тільки досконалість у володінні інформаційним і технологічним рівнями, але і здатність відмовитись від старого, мати інтуїцію та самостійність мислення.

Що ми спостерігаємо на практиці? Загальна перевантаженість викладача в порівнянні з принципами кредитно-модульної системи не дозволяє розкрити йому весь потенціал. Значно зросла інтенсивність проведення заняття, що визначено необхідністю оцінювання декількох видів роботи кожного студента: тестовий контроль (є доцільним загальні помилки по тестах розглядати спільно зі студентами, а на це просто не вистачає часу), проведення практичних завдань та їх оцінка, оцінка самостійної роботи, оцінка теоретичних знань. Крім того, на занятті просто необхідне усне спілкування зі студентами, яке забезпечує формування логічного мислення, вміння узагальнювати, виділяти головне, можливість оцінки ступеня оволодіння практичними навичками. Підсумковий модульний контроль для адекватності оцінювання потребує не тільки тестування, але й усної відповіді та оцінки засвоєння практичних навичок, що за наявності 12-13 студентів в групі за 90 хвилин зробити просто не можливо.

Також, для досягнення мінімальної поточної успішності для отримання допуску до підсумкового модуля, виникає потреба відпрацювання занять, за які студент отримав нуль балів, що не передбачено ні навчальним навантаженням викладача, ні нормативними документами щодо впровадження кредитно-модульної системи навчання.

Таким чином, аналізуючи вищенаведене, слід зазначити, що тривалість лабораторних занять з фізіології доцільно збільшити до 3-х годин, кількість студентів в групах, навпаки, бажано зменшити у 2 рази. Педагогічне навантаження викладачів згідно засад кредитно-модульної системи потребує зменшення та врахування обсягу роботи з відпрацювання незадовільних оцінок.

Література

1. Вороненко Ю.В., Булах І.Є., Філончук І.В. Методологічні засади розробки галузевих стандартів вищої освіти // Тези доп. Наук.-метод. Конф. „Акт. Пробл. Підготовки фахівців у вищих мед. та фармацевтичних навч. Зкладах України” - Чернівці, 2002. - С. 193-197.
2. Євдокімов В.І., Микитюк О.М., Харченко Л.П., Луценко В. Болонський процес і кредитно-модульна система організації навчального процесу (методичні рекомендації для викладачів і студентів) – Харків: ХНУРЕ, 2004. - 40 с.